

Arbeids- og sosialdepartementet

Postmottak@asd.dep.no

Oslo, 13. februar 2020

Høring – tilpasning av ektefellepensjon til ny alderspensjon fra folketrygden

Vi viser til Arbeids- og sosialdepartementets høringsforslag av 20. desember 2019, med forslag til tilpasning av ektefellepensjon fra offentlig tjenestepensjonsordning til alderspensjon fra folketrygden opptjent etter nye regler.

Forslag om nettoberegnet ektefellepensjon

Organisasjonene ser at samordning mot ny alderspensjon fra folketrygden vil medføre komplikasjoner i et allerede komplisert regelverk. Samordning mot ny alderspensjon vil nødvendigvis også måtte ha andre egenskaper enn samordningen mot alderspensjon etter gamle regler. Vi er enige i at hensynet til å lage forståelige regler, samt hensynet til rettsikkerhet og forutberegnelighet for pensjonistene, tilsier at det innføres en nettoytelse.

Organisasjonene støtter derfor prinsippet om at mottakere av bruttoberegnet ektefellepensjon kan få denne erstattet og beregnet som en nettosats ved 67 år, delvis eller helt. Organisasjonene forutsetter at satsen på nettoberegnet ektefellepensjon er tilstrekkelig til at den kan erstatte pensjonsytelsen som forsvinner. Departementet foreslår at mottakere av behovsprøvd bruttoberegnet ektefellepensjon skal få nettoberegnet ektefellepensjon etter ordinær sats på 9 prosent av avdødes pensjonsgrunnlag, og at mottakere av ikke-behovsprøvd bruttoberegnet ektefellepensjonen skal få dobbel sats.

Organisasjonene støtter forslaget om ordinær sats for behovsprøvd ektefellepensjon, men mener satsen er for lav for den ikke-behovsprøvd pensjonen.

Forslag om ordinær sats for behovsprøvd ektefellepensjon

Organisasjonene viser til at satsen på ytelsen bør settes lik den satsen som gjelder for de som i dag får nettberegnet ektefellepensjon. Selv om enkelte vil få en lavere ytelse enn i dag, vil flertallet få en noe høyere ytelse. For de fleste vil nye regler bare gjelde deler av beregningen. Generelt vil nettoytelse etter ordinær sats ivareta pensjonsnivåene.

Forslag om dobbel sats for ikke-behovsprøvd ektefellepensjon og grunnlovsværn

Departementet foreslår at mottakere av ikke-behovsprøvd bruttberegnet ektefellepensjon skal få nettberegnet ektefellepensjon delvis eller helt beregnet med dobbel sats.

Slik forslaget framstår ser det ut til å kunne medføre en stor nedgang for enkelte pensjonister med ikke-behovsprøvd ektefellepensjon fra fylte 67 år. En svakhet ved høringsnotatet er at konsekvensene av lovforslaget ikke er utredet på individnivå. Konsekvensene er beskrevet overfor ektefellepensjonistene som gruppe, men i hvilken grad endringen griper inn overfor enkeltindivider er ikke eksemplifisert og i liten grad vurdert.

For ikke-behovsprøvd ektefellepensjon er det opplyst en gjennomsnittlig pensjon på 6 590 kroner for de som ikke har egen tjenstepensjon og 12 030 kroner for de som har egen tjenstepensjon. Det er opplyst at gjennomsnittlig utbetaling av 9 prosent nettberegnet ektefellepensjon er på 2 781 kroner. Dette tilsier henholdsvis 2,4 og 4,3 ganger satsen på nettberegnet ektefellepensjon. Det er opplyst at 521 personer født etter 1954 har ikke-behovsprøvd ektefellepensjon og at det er 17 tilfeller hvor månedlig utbetaling overstiger 30 000 kroner.

Det er riktignok et paradoks at de ikke-behovsprøvd ytelsene gir størst utbetaling til etterlatte ektefeller som har egen inntekt og egenopptjent tjenstepensjon. Disse har etter organisasjonenes syn like fullt en rettsposisjon som er vernet av Grunnloven § 97. Lovforslaget innebærer for enkelte en tilbakevirkning, som denne tilbakevirkningen er til skade for. Lovforslaget må stå seg mot Grunnloven overfor de som opplever størst inngrep. Hvorvidt dette er tilfellet her, ville vært enklere å ta stilling til dersom en utredning av de grunnlovsmessige sidene forelå, og dersom utredningen viste konsekvenser på individnivå.

Vi legger vekt på at det er snakk om et begrenset antall tilfeller, der avdøde ble medlem før 1. oktober 1976. Vi legger vekt på at den ikke-behovsprøvd ektefellepensjonen gir en garantert livsvarig ytelse på 39,6 prosent av avdødes pensjonsgrunnlag, som pensjonistene har innrettet seg på å motta. Vi legger vekt på at lovforslaget gjør inngrep i tilfeller hvor retten til pensjon er utløst, og at retten til ektefellepensjonen i seg selv ikke har noe skille ved 67 år. Og vi legger særlig vekt på at forslaget kan innebære en så stor reduksjon i retten til løpende pensjon for enkelte at det kan sies å være et omfattende inngrep som rammer den grunnleggende retten til pensjon. Den berettigedes alder på tidspunktet inngrepet skjer er også et moment i grunnlovsvurderingen, da innrettelsesmuligheten er begrenset.

Det er gode grunner for å gå over til en nettberegnet pensjon. Organisasjonene kan likevel ikke se at det er noen tungtveiende samfunnsinteresser i veien for å erstatte dagens ikke-behovsprøvd etterlattepensjon med en høyere sats, som bedre ivaretar retten til løpende pensjon. Tvert imot er det i samfunnets interesse at retten til livsvarige lovfestede rettigheter respekteres, og at den

enkelte kan innrette seg i tillit til dette. Forslaget om dobbel sats av nettoberegnet ektefellepensjon er etter organisasjonenes syn ikke tilstrekkelig for å ivareta de enkeltpensjoner som opplever størst reduksjon, og heller ikke denne gruppen som helhet. Organisasjonen ber derfor departementet om å øke den foreslåtte satsen for de som har ikke-behovsprøvd ektefellepensjon. Et passende nivå kan tenkes å være trippel sats av nettoberegnet ektefellepensjon.

Likestillingsmessige konsekvenser

Kvinner er overrepresentert blant mottakere av ektefellepensjon. Høringsnotatet omtaler likestillingsmessige konsekvenser i høringsnotatet pkt 6.4. Det ser ut til at man mener endringene ikke har uheldige likestillingsmessige konsekvenser fordi de medfører større likebehandling mellom aldersgrupper. Vi er uenige i en slik vurdering.

Vennlig hilsen

LO Kommune

Steinar Fuglevaag (sign.)

LO Stat

Dag A. Westhrin (sign.)

Unio

Erik Orskaug (sign.)

YS

Andreas Moen (sign.)